

Eduskunta, Valtiovarainvaliokunta

LAUSUNTO

31.3.2025

Viite: Lausuntopyyntö 26.03.2025

EOAK/1926/2025 LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI TULOVEROLAIN SEKÄ ERÄIDEN MUIDEN VEROLAKIEN MUUTTAMISESTA (HE 17/2025 VP)

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt eduskunnan oikeusasiamieheltä lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Lausun ainoastaan siltä osin kuin esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Verohallinnosta annettua lakia.

Esityksessä ehdotetaan, että Verohallinnosta annettuun lakiin lisätään säännös (2 c §, Vuokratun työvoiman käyttö), joka mahdollistaa vuokratyövoiman käytön verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä. Avustavia puhelinpalvelutehtäviä ei säännösehdotuksen mukaan kuitenkaan voisi siirtää yksityisen hoidettavaksi, kuten Verohallinnosta annetun lain 2 b §:n mukaisia muita avustavia tehtäviä.

Esityksen nykytilan arviointia koskevassa kohdassa on muita hallinnonaloja koskevien säännösten osalta viitattu esimerkkinä muun muassa ajoneuvoverolain 56 §:n 3 momentin säännökseen, jossa säädetään Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta siirtää avustava puhelinpalvelutehtävä muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Vaikka tässä säännöksessä ei erityisesti säädetä tehtävän teettämisestä vuokratyövoimalla, on se nykyisessä muodossaan muutoin monelta kohdin vastaavanlainen nyt kyseessä olevan säännösehdotuksen kanssa. Ajoneuvoverolain 56 §:n muuttamista koskevasta säännösesityksestä (HE 7/2006) on pyydetty perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 11/2006) ja siitä on olemassa valtiovarainvaliokunnan mietintö (VaVM 10/2006), joissa säännösehdotusta on varsin seikkaperäisesti arvioitu perustuslain 124 §:n, hyvän hallinnon ja oikeusturvan vaatimusten toteutumisen sekä hallinnon yleislakien noudattamisen näkökulmasta.

Vuokratyövoiman käyttöä verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavissa puhelinpalvelutehtävissä koskevan säännöshdotuksen perustelujen mukaan vuokratyövoiman käyttäminen olisi tärkeää Verohallinnon puhelinneuvonnan ruuhkahuippujen tasaamiseksi neuvontapalvelun kysynnän kausittaisen vaihtelun myötä ja se edistäisi puhelinneuvonnan saatavuutta ja tukisi hyvän hallinnon perusteiden toteutumista Verohallinnon puhelinneuvonnassa sekä vapauttaisi Verohallinnon omia työntekijöitä varsinaisiin substanssiasioihin. Vuokratyövoimaa käytettäisiin vain silloin, kun se on tarpeen.

Käytettäessä puhelinpalvelussa vuokratyöntekijöitä vastaisi Verohallinto perustelujen mukaan heidän kouluttamisestaan puhelinneuvonnan tehtäviin ja Verohallinnon ja vuokratyövoiman kesken määriteltäisiin, millaista osaamista vuokratyöntekijältä vaadittaisiin. Verohallinto kouluttaisi ja perehdyttäisi vuokratyöntekijät, ja alkuperehdytystä täydentäisi vuokratyöntekijän työskentelyn seuranta ja tuki esimerkiksi niin, että tehtävään määrätty Verohallinnon virkamies olisi mukana neuvontatilanteessa ja työstä suoriutumista valvottaisiin puhelutallenteiden avulla.

Avustavassa puhelinpalvelussa annettaisiin säännöshdotuksen perustelujen mukaan ainoastaan sellaista neuvontaa verolainsäädännön tai sitä koskevien Verohallinnon ohjeiden sisällöstä, joka olisi saatavilla myös esimerkiksi Verohallinnon verkkosivustolta. Lisäksi neuvontatilanteessa voitaisiin antaa tunnistetulle asiakkaalle tietojärjestelmästä häntä koskevia yksiselitteisiä tietoja, kuten järjestelmästä ilmenevä tieto asiakkaan veroilmoituksen määräpäivästä, veron eräpäivästä ja määrästä tai veronmaksun viitenumerosta. Avustavaa puhelinpalvelua tekevä vuokratyöntekijä siirtäisi puhelun virkamiehelle silloin, kun asia edellyttäisi virkavastuulla tehtävää harkintaa tai mikäli säännökset ja ohjeet olisivat joissakin tapauksissa tulkinnanvaraisia. Virkamiehelle siirtämisen perusteita käytäisiin läpi vuokratyöntekijän perehdytyksessä. Epävarmoissa tilanteissa asia tulisi siirtää virkamiehelle matalalla kynnyksellä.

Säännöshdotuksen mukaan vuokratyöntekijät toimisivat rikosoikeudellisella virkavastuulla ja työsopimuslain 1 luvun 7 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla Verohallinnon johdon ja valvonnan alaisena. Avustavan puhelinpalvelun käsite on tarkkarajaisuusvaatimus huomioon ottaen säännöshdotuksessa määritelty ja verotusta koskevan päätöksentekovallan käyttö rajattu pois siitä. Avustava puhelinpalvelutehtävä olisi julkinen hallintotehtävä, joka ei sisällä julkisen vallan käyttämistä. Avustavalla puhelinpalvelulla tarkoitettaisiin sitä koskevan määritelmän ja säännöshdotuksen perusteluissa lausutun perusteella käsitykseni mukaan siten ainoastaan yksiselitteiseksi katsottavan tiedon välittämistä verovelvollisille verotusta koskevan lainsäädännön ja ohjeiden sisällöstä. Avustavat tehtävät on muutoin määritelty Verohallinnosta annetun lain 2 b §:ssä, jossa on myös säädetty virkavastuusta.

Perusteluissa on toisaalta lisäksi todettu, että vuokratyöntekijä voisi avustavassa puhelinpalvelussa antaa tunnistetulle asiakkaalle tietojärjestelmästä häntä koskevia yksiselitteisiä tietoja. Huomautan tältä osin, että säännösehdotuksessa oleva avustavan puhelinpalvelun määritelmä ei ehdotetun sanamuotonsa mukaan mielestäni kata tällaista mahdollisuutta. Mikäli avustavassa puhelinpalvelussa työskentelevälle vuokratyöntekijälle on tarkoitus antaa mahdollisuus käsitellä ja luovuttaa verovelvolliselle häntä koskevia tietoja, olisi mielestäni suotavaa, että säännöksen avustavaa puhelinpalvelua koskevasta määritelmästä ilmenisi, missä laajuudessa tämä mahdollisuus vuokratyöntekijälle annettaisiin. Tehtävän luonne huomioon ottaen yhdyn siihen perusteluissa lausuttuun, että kyse tulisi olla ainoastaan perusteluissa mainitun kaltaisista verovelvolliselle annettavista häntä koskevista yksiselitteisinä pidettävistä tiedoista.

Esitysluonnoksessa on huomioitu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä, apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu vuokratyövoiman käytöstä Verohallinnon puhelinpalvelussa (29.12.2020, EOAK/7302/2019) ja asiaa on muutoinkin arvioitu perustuslain 124 §:n edellytysten täyttymisen kannalta. Säännösehdotuksen perusteeksi on myös esitetty tarkoituksenmukaisuussyitä. Säännösehdotuksen perusteiden mukaan säännöksen mahdollistama vuokratyövoiman käyttö edistäisi ja tukisi osaltaan hyvän hallinnon perusteiden toteutumista.

Verohallinnolla olisi säännösehdotuksen mukaan velvollisuus huolehtia siitä, että vuokratuilla työntekijöillä on riittävä osaaminen heille annettaviin työtehtäviin. Hyvän hallinnon perusteiden ja perustuslain 124 §:n asettamien vaatimusten toteutumisen kannalta onkin nähdäkseni keskeistä, että Verohallinto huolehtii riittävällä tavalla vuokratyöntekijöiden koulutuksesta, ohjaamisesta ja valvonnasta. Tämä on tuotu esiin myös säännösehdotuksen perusteluissa.

Yhdyn myös siihen säännösehdotuksen perusteluissa todettuun, että vuokratyöntekijän tulee epävarmoissa tilanteissa siirtää asia virkamiehelle matalalla kynnyksellä. Lisäksi on mielestäni lopuksi vielä tarpeen erikseen korostaa sitä perusteluistakin ilmenevää, että mikäli lainsäädännön tai ohjeen sisältö osoittautuu neuvontatilanteessa tulkinnanvaraiseksi, tulee avustavan vuokratyöntekijän siirtää puhelu Verohallinnon virkamiehelle.

Apulaisoikeusasiamiehen sijainen
Jari Råman

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri
Jyri Vesanto

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.